

6356 Sayılı Kanun Işığında Sendika Genel Kurullarında Yapılan Seçimler¹

Elections Held at Union General Assemblies in Light of Law No. 6356

Öğr. Gör. Gülşah KORUCU DÜNDAR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ORCID: 0009-0001-8981-1090- gulsah.korucu@comu.edu.tr

ÖZET

Sendikalar, çalışanların ve de işverenlerin ekonomik ve toplumsal haklarını savunmak ve gözetmek amacıyla oluşturulan yapılar olarak tanımlanır. Bu yapılar yalnızca hakların korunması ve savunulmasıyla sınırlı kalmaz, aynı zamanda üyelerinin karar süreçlerine katılımını teşvik ederek demokratik bir yapı sergilerler. Genel kurullar, sendikaların en yüksek yetkili birimi olarak bu demokratik düzenin temelini oluşturur. Burada gerçekleştirilen seçimler, sendika yönetim birimlerinin belirlenmesinin yanı sıra, üyelerin iradesinin yönetime yansımını sağlayan önemli bir platformdur.

6354 Sayılı Sendikalar ile Toplu İş Sözleşmeleri Kanunu, Türkiye'de sendikal etkinlikleri düzenleyen başlıca mevzuattır. Mevzuat, sendikaların oluşumundan görev alanlarına, birimlerin yapılandırılmasından sendikal sistemin karar verme ve yönetime katılım yönünden en önemli yapılarından biri olan sendika genel kurul toplantılarında yapılacak oylamalara ilişkin esasları belirleyerek sendika içi katılımcılığı güvence altına almayı hedeflemektedir. Mevzuat, seçimlerin eşitlikçi ve açık olabilmesi adına bazı kurallar ile prensipler öngörmüştür; ancak uygulamada temsilci düzeni, adaylık işlemleri ve kontrol sisteminde zaman zaman farklı sorunlar yaşanabilmektedir. Bu incelemede, sendika genel kurul toplantılarının seçim aşamalarının hukuki düzenlemelerle nasıl şekillendiği analiz edilerek ortaya konulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sendika, Sendika Genel Kurulu, Sendika İçi Demokrasi, Seçim.

¹ Makale Geliş Tarihi :26.07.2025
Revizyon Tarihi :22.08.2025
Kabul Tarihi :28.08.2025

ABSTRACT

Unions are defined as organizations established to defend and protect the economic and social rights of both employees and employers. These organizations not only protect and defend these rights but also demonstrate a democratic nature by encouraging their members' participation in decision-making processes. General assemblies, the highest authority of unions, form the foundation of this democratic order. Elections held there not only determine union management units but also provide a crucial platform for ensuring that members' will is reflected in management.

Law No. 6354 on Trade Unions and Collective Bargaining Agreements is the primary legislation regulating union activities in Türkiye. The legislation aims to ensure participation within unions by establishing the principles governing union formation, their areas of responsibility, the structuring of their units, and voting at union general assembly meetings, one of the most important structures of the union system in terms of decision-making and participation in management. The legislation stipulates certain rules and principles to ensure equitable and open elections; however, in practice, various problems can occasionally arise regarding the representation system, nomination procedures, and the control system. This study aims to analyze and reveal how legal regulations shape the election phases of union general assembly meetings.

Keywords: Union, Union General Assembly, Internal Union Democracy, Election.

1. GİRİŞ

Çalışma yaşamında örgütlenme hakkı, ulusal ile uluslararası hukukta, demokrasinin temel bireysel özgürlükleri arasında yer bulmaktadır. Emekçilerin, iş yaşamındaki asli yükümlülüğü olan hizmet sunma görevini yerine getirirken yalnız kalmamaları, maddi ve sosyal çıkarlarının korunup savunulabilmeleri çoğunlukla sendikalar vasıtasıyla mümkün hale gelmektedir. Bu nedenle sendikalar yalnızca mesleki birlik yapısı olması yönüyle değil, aynı zamanda demokratik toplum sisteminin temel unsurlarından biri olması açısından da önem taşımaktadır. Fakat sendikaların demokratik yapı ögesi olma görevini yerine getirebilmesi elbette ki işleyişlerinin de demokratik kurallara dayanmasına bağlıdır. Bu durum, sendikal yapılanmanın karar vermede en yüksek birimi olan genel kurullarda gerçekleşen seçimlerin sendikal yapının iç demokrasisinin etkinliği bakımından merkezi bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Sendikalarda sistemin açık olması, genel kurullarda yapılan oylamalar ile sağlanmaktadır. Bu açıklıktan amaç, alınan kararların üye tercihleriyle şekillenmesi, yöneticilerin hesap sorulabilir olması ve ilgili yöneticinin üyelerin iştirakiyle adaletli biçimde yapılan bir oylama ile seçilmiş olması yani temsilin geçerli olmasıdır. Bu oylamalar, yöneticilerin atanmasının ötesinde üyelerin sendikal yapıya etkin biçimde katılım gösterip göstermediğini ve örgütün iç düzeninin ne kadar açık olduğunu da ortaya koymaktadır. Burada oluşan açık, adaletli ve katılıma uygun bir oylama süreci, üyelerin sendikaya aidiyetini pekiştirerek güvenini artırır; ancak buna karşılık eşitsiz uygulamalar bağlılık hissinin ve güven algısının yitirilmesine yol açarak sendikal sistemin kaçınılmaz biçimde dağılmasına neden olabilmektedir.

Türkiye’de 1982 Anayasa’nın 51. maddesi, çalışanların sendikal örgütlenme özgürlüklerini teminat altına almıştır. Bu özgürlüğün nasıl uygulanacağı ve sendikaların oluşumu, işleyişi, seçim aşamaları ile yönetim yapısına dair esaslar 6356 numaralı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmeleri Kanunu kapsamında düzenlenmiştir. Mevzuat, sendikal birimlerde seçimlerin hangi esaslara göre, hangi zamanlarda ve hangi yöntemlerle yapılacağını belirleyerek, sendikaların iç işleyişini demokratik bir şekilde sürdürülmesi için gerekli hukuki zemini

oluşturmaktadır. Hukuki güvencenin sağlanması amacıyla seçimlerin gizli oy yöntemiyle yapılması, açık şekilde sayılması ve yargı yollarına başvurma imkânı gibi güvencelerle temin edilmektedir.

Demokrasi ile sendika olgularının birbirleriyle sıkı biçimde bağlantılı olabileceğini ifade etmek yanlış olmayacaktır. Sendikalar, demokrasinin hayata geçirilmesi ve de kendi bünyelerinde demokratik bir idareyle çağdaş toplumların temel öğelerindedir.² Bigger, “sendikaların temel gayesi, çalışan sınıfın haklarını savunmak ve işçiler arasında sınıf farkındalığı yaratmaksa, işçilerin taleplerini gerçekten ifade edebilmek için demokrasiye gereksinim duyarlar” diyerek sendika ile demokrasi arasındaki yakın bağın önemini belirtmektedir. Sendika içi demokrasi kavramı öncelikle, sendikaların üyelerinin, mensubu oldukları bu yapıları yönetmelerini ifade eder.³ Bu çerçevede sendika içi demokrasi kavramı, sendika yönetiminin yapısı ve işleyişinin, aynı şekilde üye temsiliyetinin demokratik ilkelere uygun ve açık olmasıyla ilgilidir⁴ ve seçimler sendikalar açısından her zaman oldukça kritik olmuş ve olmaya devam etmektedir. Pek çok sorunun çözümünde, sistemin tıkandığı anlarda adeta kurtarıcı rolü üstlenen seçimlerin kurallara uygun biçimde ve hukuka bağlı kalınarak gerçekleştirilmesi toplumsal yaşamda önemli bir teminat oluşturmaktadır. 6356 sayılı Kanun ile ilga edilmiş olan 2821 sayılı Sendikalar Kanunu’nun gayesi, son derece kıymetli olan demokrasinin gerektirdiği seçim mekanizmasını detaylı biçimde düzenleyerek olası anlaşmazlıkları ortadan kaldırmaktır. Zaten 2821 sayılı Kanun’un “Seçimlerde Uyulacak Kurallar” başlıklı 14. maddesinin oldukça kapsamlı ve ayrıntılı biçimde kaleme alınmış olması da tesadüf değildir. Seçim süreçlerine dair hukuki düzenlemelere karşın sendikaların işleyişindeki seçim uygulamalarında birçok aksaklık yaşanabilmektedir. Delegasyon sisteminin açıklıktan uzak bir grubun elinde olması, seçim öncesinde

² Bora Yenihan ve Çağla Burcu Ün, “Sendika İçi Demokrasi Üzerine Bir Karşılaştırma: İşçi Sendikaları ve Kamu Görevlileri Sendikaları”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 12, Sayı: 33, Aralık 2019, s. 309.

³ *Ibid*, s. 310.

⁴ Mustafa Öztürk, “Sendikal Demokrasinin Örgütlü Hareketler Açısından Önemi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:18, Sayı: 2, 2013, s.280.

bireylerin yeterince bilgilendirilmemesi, bazı üyelerin seçim dışında tutulmak istenmesi gibi durumlar yaşanan başlıca sorunlardandır. Bu tür uygulamalar, sendikada adil bir temsiliyetin oluşmasını engellediği gibi sendika üyelerinin güvenini sarsmakta ve sendikal hareketin toplum nezdinde zayıflamasına yol açmaktadır. Robert Michels Oligarşinin Tunç Kanunu'nda demokratik olarak kurulmuş her örgütün, zamanla kaçınılmaz biçimde oligarşik bir yapıya dönüşeceğini ileri sürmüştür. Michels'in ortaya koyduğu bu görüş, sendikalardan siyasi partilere, işletmelerden vakıflara dek pek çok kurumsal yapı için geçerli sayılmıştır.⁵

Bilindiği üzere 6356 sayılı Kanun'un temel kurgusu sendikaların genel kurullarında yapılacak seçimlerin yargı gözetim ve denetimi (ilçe seçim kurulu başkanlıkları) altında yapılmasının temin edilerek sendikal demokrasi kavramının daha sağlam temellere oturtulmasının sağlanmasıdır. İlaveten sendika genel kurullarında gerçekleşen seçimlerle ilgili uyuşmazlıkların seçim yargısı tarafından karara bağlanması Yüksek Seçim Kurulu ve ilçe seçim kurullarının seçim hukuku konusunda uzmanlaşma hedefine de katkı sağlamaktadır.⁶ Sendika genel kurullarında yapılacak seçimlerle ilgili ortaya çıkacak uyuşmazlıkların çözülmesi konusunda temel yetki ilçe seçim kurulu başkanlıklarında (itirazın Yüksek Seçim Kurulu) iken diğer uyuşmazlıklarda genel adli yargı (temyizen Yargıtay) yetkilidir. Bu çerçevede sendika genel kurullarında yapılan seçimlerden kaynaklı tüm hukuki uyuşmazlıklar seçim hukukunun ilgi alanına girmektedir. Örneğin salgın döneminde alınan YSK kararlarının yaklaşık % 14'ünün sendika genel kurulları ile ilgili olması sendikaların seçim hukuku açısından yerinin anlaşılması açısından önemli bir örnek olarak gösterilebilir.⁷

Bu çalışma, 6356 sayılı Sendikalar ile Toplu İş Sözleşmeleri Kanunu çerçevesinde sendika genel toplantılarında yapılan oylamaların hukuki dayanaklarını ve uygulamadaki biçimlerini incelemeyi

⁵ Toker Dereli, *Çalışma ve Toplum*, Cilt:4, Sayı: 19, 2008, s.15.

⁶ Fatih Güler, "Yüksek Seçim Kurulu Kararları Işığında Cumhurbaşkanlığı Adaylarının Seçim Gelir ve Giderlerinin Denetimi", *İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, 2023, s. 74.

⁷ Fatih Güler, "Tehlikeli Salgın Hastalıklar Sebebiyle Seçimlerin Ertelenmesi", *Anayasa Yargısı*, Cilt: 40, Sayı: 1, 2023, s. 205.

hedeflemektedir. Araştırmada ilk olarak, ilgili yasanın seçim aşamalarına dair hükümleri ile temel prensipleri değerlendirilecektir. Sendika ile genel kurul kavramları ele alındıktan sonra genel kurullarda yapılan oylamalar ve yöntemleri çalışmanın ana eksenini oluşturmaktadır. Seçim aşamalarının yürütülme tarzı, üyelerin katılım seviyesi ve demokratik normlara uygunluk yönünden nasıl bir yapı içinde gerçekleştiği çalışmanın temel odağını oluşturmaktadır. Bununla birlikte çalışmada sendikal seçimlerden kaynaklı uyuşmazlıkların zm ile ilgili Yüksek Seçim Kurulu ve Yargıtay kararları kapsama alınmamıştır.

2. SENDİKA KAVRAMI

Sendika terimi, bugünkü anlamına yakın biçimde ilk kez Fabian Topluluğu'nun ve sosyal politika alanının öncülerinden olan Sidney Webb ile Beatrice Webb tarafından açıklanmıştır. Webb'ler bu kavramı "alışma Őartlarının geliştirilerek korunması amacıyla emekçiler tarafından oluşturulan ve sürekli arz eden birlik" olarak ifade etmektedirler.⁸ Bir bölge yahut bir kentte işçilerin başta ekonomik olmak üzere, kültürel, sosyal ve toplumsal hak ile menfaatlerini koruyup ilerletmek amacıyla kalfalarca kurulan ve zamanla gelişen dostluk birliklerinin gerçekleştirdiği eylem ile etkinlikleri ifade etmek için kullanılan sendika sözcüğü, bugünkü anlamını 19. yüzyılın ilk dönemlerinde kazanmıştır.⁹ Günümüzdeki tanımıyla sendikalar; din, ten rengi, cinsiyet, dil, ırk ve siyasi görüş ayrımı yapmaksızın tüm çalışanların öncelikle ekonomik olmak üzere, sosyal, kültürel ve demokratik haklarını savunmak, yeni haklar edinerek bunları ilerletmek amacıyla hareket eden sınıf temelli ve kitlesel yapılar olarak tanımlanmaktadır.¹⁰ Farklı bir tanımla sendikalar, özel hukuk tüzel yapısında ve birey topluluğu biçiminde oluşturulan, üyelerinin ekonomik ile sosyal koşullarını ve alışma

⁸ Adnan Mahiroğulları, *Dünyada ve Türkiye'de Sendikacılık*. Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2016, s.2; Aysen Tokol, *Endüstri İlişkileri ve Yeni Gelişmeler*, Dora Yayınları, Bursa, 2017, s.22.

⁹ Aysen Tokol, *Sosyal Politika*, Edi. Aysen Tokol ve Yusuf Alper, Bursa, Dora Yayınları, 12. Basım, 2012, s. 39.

¹⁰ Barış Aksoy ve İlhan Gnбайı, "Eğitim-Sen yesi ğretmenlerin Sendikalarından Beklentilerine İlişkin Görüşleri", *Eğitim. Bilim, Toplum Dergisi*, Cilt:14, Sayı:54, 2016, s.11.

ortamlarını geliştirme amacı güden ve çalışanlar ile işverenler tarafından oluşturulan birliklerdir.¹¹ Alternatif bir tanıma göre, çalışanlar ile işverenlerin iş hayatında çalışma bağlamında ortak ekonomik ve sosyal haklar ile çıkarlarını korumak ve ilerletmek maksadıyla faaliyet gösteren yapılar sendika olarak adlandırılmaktadır.¹²

6356 sayılı Sendikalar ile Toplu İş Sözleşmeleri Kanunu'nun 2. maddesi, sendikayı çalışanların ya da işverenlerin çalışma bağlamında, ortak ekonomik ile sosyal hak ve menfaatlerini savunmak ve ilerletmek amacıyla en az yedi çalışan ya da işverenin bir araya gelerek belirli bir iş kolunda etkinlik göstermek üzere kurdukları tüzel kimliğe sahip yapılar şeklinde tanımlamaktadır. Endüstri ilişkileri terminolojisinde ise sendika, çalışanların maaş, haklar ve çalışma şartlarını müzakere etmek amacıyla oluşturulan bir birlik olarak tanımlanmaktadır.¹³

Hangi biçimde dile getirilirse getirilsin, günümüzde çalışan ve işveren sendikaları, üye miktarlarının fazlalığı ve yüksek seviyelere ulaşan varlıklarıyla, toplu iş sözleşmesi ile grev-lokavt hakları sayesinde, toplum yaşamının ekonomik, sosyal ve siyasal yapısını doğrudan etkileyen yapılar hâline gelmiştir.¹⁴ “Sosyal devlet” yaklaşımının en ayırt edici yönünü oluşturan sendikalar, hem anayasalarda hem de mevzuatta belirtilen görevleri ve yetkileriyle, bir taraftan imzaladıkları toplu iş sözleşmeleri aracılığıyla işkolu düzeyinde sosyo-ekonomik düzeni etkilerken, diğer taraftan bazı kamu kurumlarının sosyo-ekonomik kararlarına ve çalışma yasalarının hazırlanmasında sundukları katkılarla devlet işleyişini de doğrudan etkilemektedir. Bu sebeple çağdaş devlet anlayışının kurumsal yapısı içinde oldukça kritik bir konuma sahip olan sendikalar, toplum düzeninde “kamu

¹¹ Yusuf Yiğit, “6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'na Göre İşçi Sendikası Üyeliklerinin Kazanılması”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 22, 2013, s.39.

¹² Atanur Karaahmetoğlu, “Sendikal Hak ve Özgürlüklerin Önemi ve Ülkemizde İş Hayatında Sendikal Hak ve Özgürlükleri Zayıflatan Etkenler Üzerine Bir Değerlendirme”, *İş ve Hayat Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 11, 2020, s. 78.

¹³ Naci Ünal, *Endüstri İlişkileri Sözlüğü*, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Aralık 2011, s.219.

¹⁴ Fevzi Demir, *Sendikalar Hukuku*. İzmir, Birleşik Matbaa, 4. Basım, 1999, s.4.

yönetimine katılım sağlayan” ve “kamusal görevler” üstlenen¹⁵ birer “resmî yapı” olarak kabul edilmektedir.¹⁶

Sendika, yalnızca bir terim olarak ele alındığında çalışanların ve işverenlerin örgütlendiği bir sistem olarak değerlendirilmektedir. Ancak içerik bakımından çok yönlü, işlevsel ve çeşitli kavramları bir araya getiren, demokrasinin temel unsurlarından biri olduğunu söylemek mümkündür.¹⁷ Günümüzde sendikalar toplumsal yapılar ile mekanizmalardan bağımsız düşünülemez bir gerçekliktir. Bunun nedeni, geçmişte olduğu gibi sadece üyelerinin hakları ile çıkarlarını gözetmeleri değil, günümüzde bunun aksine toplumsal yapıya etki edecek biçimde kamu politikalarına müdahil olabilmeleridir. Bu yapıların sağlıklı biçimde çalışabilmesi için gerekli olan çoğulculuk, açıklık, seçim ve denetim gibi ilkeler demokrasinin de temel bileşenleri olduğundan, bu ortaklık “sendika içi demokrasi” kavramının da temelini oluşturmaktadır. Sendika üyelerinin karar süreçlerine etkin katılımını ifade eden sendika içi demokrasi; üyelerin karar alma süreçlerine katılımı, azınlık fikirlerin korunması ve en belirgin biçimde sendika kurullarındaki seçimlerde kendini göstermektedir.

Sendikalar, demokratik bir yapılanma özelliğine sahip olmalı ve bu doğrultuda üyelerinin temsiliyetini sağlayan kurullarda görev yapmalıdır. Sendikaların, sendika temsilciliklerinin ve konfederasyonların zorunlu birimleri Sendikalar ile Toplu İş Sözleşmeleri Yasasında genel toplantı, yönetim birimi, denetim kurulu ve disiplin birimi olarak tanımlanmıştır¹⁸ ve bu birimlerin oluşturulması, işleyişi ile yetkileri sendika yönetmeliğiyle belirlenmektedir. Mevzuat, ayrıca sendika yönetmeliğinde belirtilmek koşuluyla, ihtiyaca göre “yürütme heyeti”, “icra birimi”, “başkanlar heyeti” gibi “isteğe bağlı (ihtiyari) yapılar” da kurulabileceğini

¹⁵ Ali Çöldemli, *Sendikaların Kuruluşu ve Organları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, 2016.

¹⁶ Fevzi Demir, “Sendikaların Kuruluşu ve İşleyişi”, *Çalışma ve Toplum*, Cilt: 4 Sayı: 39, 2013, s.19.

¹⁷ Yenihan ve Ün, *op.cit.*, s. 303.

¹⁸ Nuri Çelik, Nurşen Caniklioğlu, Talat Canbolat ve Ertuğrul Özkara, *İş Hukuku Dersleri*, İstanbul, Beta Yayınevi, 15. Baskı, 2022, s. 900.

öngörmektedir.¹⁹ Ancak, 6356 sayılı Kanun'un 9.maddesine göre isteğe bağlı yapılara zorunlu birimlerin "görev ve yetkileri" hiçbir şekilde devredilemez. Bu kurullar, sendikanın demokratik düzenini sürdürebilmesi ve üyelerinin yönetime katılımını sağlayabilmesi açısından kritik önem taşır. Fakat bu kurulların temsiliyet gücünü kazanması, üyeler tarafından yapılan seçimler aracılığıyla gerçekleşebilir. Öte yandan demokrasi, seçim hukukunun daha kapsayıcı ve açık olmasına zemin hazırlamaktadır. Birbiriyle bağlantılı olan bu temel kavramlar, toplumsal bilinç oluşturmak açısından değerlidir.

3. GENEL KURUL ve SENDİKA ORGANLARI İÇERİSİNDEKİ ÖNEMİ

Genel kurul, sendikanın en yüksek karar ile denetim birimidir²⁰ ve sendika içi katılımın yaşandığı alandır.²¹ Çünkü genel kurul, esas olarak üyelerden meydana gelmekte ve üyeler bu kurul sayesinde yöneticileri belirleyebilmekte, onları denetleyerek görevden alabilmektedir. Yani üyeler, yapılar üzerindeki sendikayı yönetme haklarını genel kurul vasıtasıyla kullanmaktadırlar.²² "Bir sendikanın demokratik düzene sahip olup olmadığını gösteren en belirgin ölçütler genel kurulun yapısı ile işleyişinde aranmalıdır. Gerçek sendikal etki, genel kurul aracılığıyla sendika üyelerinin elinde bulunduğu süreçte sendikanın demokratik niteliğinden söz edilebilir".²³ Genel kurul bir iç yapı olup, esasen alınan kararlar iç ilişkilerde doğrudan etkili olmaktadır.²⁴ Bu nedenlerle sendikal demokrasinin sendikalardaki en

¹⁹ A.Can Tuncay, Burcu Savaş Kutsal, *Toplu İş Hukuku*, İstanbul, Beta Yayınları, 7. Baskı, 2019, s.61.

²⁰ Fevzi Demir, "Sendikaların Kuruluşu ve İşleyişi", *Çalışma ve Toplum*, Cilt: 4 Sayı: 39, 2013, s.39.

²¹ Nuri Çelik, Nurşen Caniklioğlu, Talat Canbolat, *İş Hukuku*, İstanbul 2014, s. 534.

²² Turhan Esener ve Bozkurt Gümrükçüoğlu, Yeliz, *Sendika Hukuku*, İstanbul, 2.Baskı, 2014, s.110.

²³ Mesut Aydın, "Sendika İçi Demokrasinin Sağlanmasında 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun Yeri", *İş ve Hayat Dergisi*, Cilt: 2 Sayı: 4, 2016, s. 10.

²⁴ Mehtap Yücel Bodur ve Aydın Başbuğ, "Sendika Genel Kurul Kararlarının Hukuki Niteliği ve Buna Bağlı Sonuçlar", *ÇÜHFDG*, Cilt: 5, Sayı: 1, Nisan 2020, s. 564.

temel ögesi genel kuruldur. Genel kurul ne kadar hedefe uygun biçimde gerçekleşirse, o kadar sendika içi katılım sağlanır.²⁵

Sendika genel kurul toplantısının yetkileri üç temel başlık altında değerlendirilebilir. Bunlar; en yüksek kararları alma yetkisi, en kapsamlı işleri yürütme yetkisi ve en geniş denetim yetkisidir.²⁶ 6356 sayılı Kanun'un 11. maddesine göre genel kurul toplantısının görevleri ile yetkileri şunlardır:

- a) Kurulların belirlenmesi,
- b) Tüzüğün güncellenmesi,
- c) Yapılacak ilk genel toplantıya sunulması ve geçmişe etkili olmaması şartıyla ilgili merciler ya da mahkemelerce yasaya aykırı bulunarak düzeltilmesi talep edilen hususlar hakkında yönetim kuruluna yetki tanınması,
- d) Yönetim kurulu ile denetim kurulu raporları ve yeminli mali müşavir belgelerinin değerlendirilmesi,
- e) Yönetim birimi ile denetim kurulunun ibra edilmesi,
- f) Mali planın onaylanması,
- g) Yönetim kurulu, denetim birimi ve disiplin heyeti üyelerine verilecek maaş, tazminat, ödenek ile harcırahlar ve sosyal hakların belirlenmesi,
- h) Gayrimenkul edinme veya mevcut taşınmazların elden çıkarılması konusunda yönetim birimine yetki tanınması,
- i) Üst yapı kurucusu olma, üst yapılara katılma veya üyelikten ayrılma,
- j) Temsilcilik açma, birleştirme ya da kapatma; bu konuda tüzükte yer alan esaslara göre yönetim birimine yetki verilmesi,
- k) Sendikalar arası birleşme ya da katılım,
- l) Uluslararası yapının kurucusu olma, uluslararası yapılara katılma veya üyelikten ayrılma,
- m) Sendikanın tasfiyesi.

²⁵ Ali Çöldemli, 6356 Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanuna Göre Sendikaların Kuruluşu ve Organları, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, 2015, s. 64.

²⁶ Bodur ve Başbuğ, *op. cit.* s. 566.

- n) Mevzuat ya da tüzükte genel toplantı tarafından yapılması öngörülen diğer işlemleri gerçekleştirme ve başka bir yapıya bırakılmamış konuları karara bağlamaktır.

Bu görevler kapsamında genel kurulun en yüksek kararları alma (tüzük güncellemesi, sendikanın tasfiyesine karar verme, üst yapılara katılma vb.), en kapsamlı işleri yürütme (yönetim birimi seçimi, yönetim kuruluna bazı işlemlerde yetki tanıma vb.) ve en geniş denetim yetkilerine (bütçe değerlendirme, yöneticilere verilecek maaş, tazminat, ödenek ile harcırahlar ve sosyal hakların belirlenmesi vb.) sahip olduğu anlaşılmaktadır.²⁷

Sendika genel kurul toplantılarında temsilci ile organların belirlenmesi yapılmakta, yani genel toplantı diğer tüm birimlerin oluşumunu doğrudan ve dolaylı şekilde etkilemektedir. 6356 sayılı Kanun'un 9. maddesi, genel kurul toplantısının sendika yönetmeliğinde belirtilen zaman dilimleri içinde toplanacağını ve görevlerini yerine getireceğini hükme bağlamıştır 6356 sayılı Kanun'un 10. maddesine göre genel kurul toplantısı, üyelere veya delegelerden meydana gelir. Yani esas olarak genel kurul toplantıları sendikanın üyelerinden oluşur. İşveren sendikası genel kurul toplantısı ise işverenlerden ya da işverenin tüzel kişi temsilcilerinden oluşmaktadır. Ancak üye miktarının toplanmayı olanaksız hâle getirecek kadar fazla olması hâlinde genel toplantı belirli sayıda seçilmiş temsilcilerden oluşabilir.²⁸

Genel toplantının birimler içindeki yeri, hem yetki kapsamı hem de kararların geçerliliği bakımından diğer yapılarla ayrışır. Yönetim birimi, denetim heyeti ve disiplin birimi gibi sürekli görev üstlenen yapılar genel toplantı tarafından belirlenir ve genel toplantının aldığı kararlar doğrultusunda faaliyetlerini sürdürür. Bu nedenle genel toplantı yalnızca yapıların oluşumunu değil, aynı zamanda sendikanın yönetsel rotasını ve iç düzenini belirleyen nihai otorite konumundadır.

Türkiye'de sendikalar çoğunlukla şubeler biçiminde yapılandırılmakta ve kuruluşun genel toplantısı, şube genel toplantılarına seçilen temsilcilerden meydana gelmektedir.²⁹ Sendika içi katılımın

²⁷ Esener ve Gümrükçüoğlu, *op.cit.*, s. 113.

²⁸ Esener ve Gümrükçüoğlu, *op.cit.*, s. 110.

²⁹ Metin Kutal, "Toplu İş Hukukunda Yeni Bir Düzenleme (31.2.2012 tarihli Kanun Tasarısı)", *Sicil İş Hukuku Dergisi*, Sayı.25, Mart 2012, s.163.

sağlanabilmesi, büyük ölçüde genel toplantının bu amaca uygun biçimde gerçekleştirilmesine bağlıdır. Sendika genel toplantısının yapısına dair detaylı düzenlemelerin yer almadığı 274 sayılı Sendikalar Kanunu döneminde, özellikle seçim dışı yöntemlerle doğal temsilci atanması demokratik ilkelere uygun görülmemiş ve 2821 sayılı Kanun ile kesin sınırlamalar getirilmiştir. Yeni düzenleme, temsilci sıfatının kazanılmasını seçim ilkesine bağlamış ve şube genel toplantısından itibaren bu seçimi yargı denetimine tabi tutmuştur. Ayrıca yasa, doğal temsilcilik sıfatını yalnızca yönetici konumunda bulunan yönetim ile denetim kurulu üyeleriyle sınırlandırmıştır. Böylece büyük ölçüde sendika içi katılımın hayata geçirilmesi sağlanmıştır. Temsilci sisteminin oluşumu, sendika organları açısından özel bir öneme sahiptir.

4. SENDİKA GENEL KURULLARINDA YAPILAN SEÇİMLER

Genel kurul toplantısı, sendikanın en yüksek yetki alma organı olup, üyelerinin katılımcı temsilini sağlayan temel sistemdir. Sendika birimleri, genel kurul tarafından seçilir. Bu sebeple, sendika içi eşitlikte seçme ve oy verme işlemi genel kurul toplantısında yapılır.³⁰ O halde, genel kurullarda toplantılar oylamaların demokratik kurallara uygun olarak yapılması gerekir. Bu durum, sendika içi eşitlik ilkesinin en önemli koşullarından biridir.

Genel kurulda yapılacak oylamalarda üyelerin oy vermesi ya da oy vermemesi hususunda zorlayıcı bir işlem yapılamaz. Çünkü, oylamalarda oy kullanmak üyenin inisiyatifine kalmış durumdur. Oy kullanmak isteyen üye ya da temsilcinin oyunu özgürce ve herhangi bir etki altında olmadan kullanması gerekir. Oy kullanmak istemeyen üye ya da temsilci lehine de aynı ilke geçerli olmaktadır. Yani, oy kullanmak, üye için bir zorunluluk olarak sayılmamalıdır. Bu çerçevede, oy kullanmayanlara yönelik sendika yönetmeliklerinde bir ceza olmamaktadır. Aksi durumda, bu uygulama sendika içi katılım ilkesine aykırı olur. Yani, herhangi bir cezai uygulanmasından korkularak kullanılacak oyunun sendika içi temsil ilkesi açısından

³⁰ Aydın, *op.cit.*, s. 30.

faıdası olmayacaktır, aksine olumsuz sonuçlar bile doğurabilir.³¹ Öte yandan, üyenin (temsilcinin) sendika bağlantısı sürdüğü sürece, oy verme hakkının kısıtlanmaması sendika içi katılımın bir gereğidir.³²

6356 sayılı Kanun'un 14. maddesi uyarınca, sendika genel kurulunda gerçekleştirilecek delege seçimleri; yargı denetimi altında, serbest, eşit, gizli oy ile açık sayım ve döküm esaslarına dayalı olarak ve sendika tüzüğü hükümlerine uygun biçimde yapılmalıdır. Bu çerçevede, 6356 sayılı Kanun'un 8. maddesinin 1/e bendinde, genel kurulun oluşumu, toplanma zamanı, görev ve yetkileri, üyelerin ve delegelerin oy kullanma usulleri, çalışma yöntemleri ile toplantı ve karar yeter sayılarının tüzükte düzenleneceği açıkça belirtilmiştir.³³

Kanun, yalnızca genel ilkeleri belirlemekle kalmamış; aynı zamanda seçim öncesi hazırlık süreci, seçimlerin icrası ve toplantı gün ve saatlerine ilişkin ayrıntılı düzenlemelere de yer vermiştir.³⁴ Seçim süreci; seçim kuruluna ve mahalli mülki amire başvuru yapılması, gerekli belgelerin teslimi, üye ve delege listelerinin onaylanması, ilan edilmesi ve kesinleştirilmesi, seçim sandık kurullarının oluşturulması ve oyların kullanılması aşamalarını içermektedir.³⁵

Sendikaların zorunlu birimleri olan yönetici kurulu, denetleyici kurulu ve disiplin heyeti sendikanın tüzüğünde belirlenen ilkeler çerçevesinde genel kurul toplantısı tarafından atanmaktadır. Yönetici kurul, sendikanın icra organı olarak kimi meselelerde kendisi karar alabilen ancak çoğunlukla genel toplantı kararlarını ve sendika yönetmeliğini uygulamaya çalışır.³⁶ 6356 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre sendikanın temsil edilmesi, kararların hayata geçirilmesi ve idari işlemlerin yürütülmesinden sorumludur. Sendika veya birliklerin yönetici kurulu, kanun ve sendika yönetmeliğinde öngörülen ilkeler

³¹ Fevzi Şahlanan, *Sendikaların İşleyişinin Demokratik İlkelere Uygunluğu*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1980, s. 163.

³² Ercan Akyiğit, "Yeni Sistemde Sendika Üyeliği ve Güvencesi", *Çalışma ve Toplum Dergisi*, Cilt: 37, Sayı:2, 2013, s. 58.

³³ Hatice Duygu Özer, *İşçi Sendikalarında Delegelik, Çalışma İlişkileri Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, Temmuz 2020, s. 31.

³⁴ Nuri Çelik, Nurşen Caniklioğlu, Talat Canbolat, *İş Hukuku*, İstanbul 2014, s.537.

³⁵ Ali Çöldemli, *Sendikaların Kuruluşu ve Organları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, 2016, s. 215.

³⁶ Ercan Akyiğit, *İş Hukuku*, Ankara, 2014, s.421.

doğrultusunda yargı denetimi altında kurulca belirlenir.³⁷ Üyeler içinden gizli tercih ve açık sayım yöntemiyle seçilen yönetici kurulu, çoğunluk temeline göre oluşturulur. Seçimin yapılması sürecinde uyulması gereken esaslara daha önce temsilci seçimleri ile ilgili başlıkta değinildiği üzere aynıdır. 6356 sayılı Kanun'un 9 uncu fıkrası, 2821 sayılı Kanun'da olduğu gibi zorunlu birimleri belirttikten sonra genel kurul toplantısı dışındaki zorunlu birimlere uygulanacak ortak kuralları düzenlemiştir. Bu fıkra da belirtilen konulardan biri de genel toplantı dışındaki zorunlu birimlere seçilme koşullarıdır. Öncelikle kanunda herhangi bir hüküm olmasa da Yargıtay'ın görüşüne göre yönetici kurulunda görev üstleneceklerin öncelikle ilgili sendikanın üyesi olmaları gerekir.³⁸ 6356 sayılı Kanun'a göre yönetici kurula seçilebilmek için "6. fıkra da belirtilen kuruculuk için aranan niteliklere" sahip olmak gereklidir. Yani fiil ehliyetine sahip, 6356 sayılı Kanun'un 6. fıkrasında belirtilen suçlardan mahkûmiyeti bulunmayan, fiilen çalışan gerçek veya tüzel kişiler yönetici kurul üyesi olabilirler.³⁹

2821 sayılı Kanun döneminde, kurucularda aranan niteliklere sahip olmayan bir kişinin yönetici kurula seçilmesi durumunda, sendika bu kişinin görevine son vermezse, sendikanın faaliyetinin askıya alınacağı düzenlenmişti. 6356 sayılı Kanun'un 9. maddesinin, "Kuruluşların genel toplantı dışındaki birimlerine seçilebilmek için 6. maddede belirtilen niteliklere sahip olmak zorunludur. Bu niteliklere sahip olmayan birinin seçildiği tespit edildiğinde, valiliğin veya Bakanlığın başvurusu üzerine mahkeme, bu kişinin görevine son verir. Mahkemenin kararı kesindir" şeklindeki yeni düzenleme doktrinde isabetli olarak değerlendirilmiştir.⁴⁰ 6356 sayılı Kanun'un 9. maddesinde, yönetim kurulu üyelik sayısına asgari ve azami bir sınırlama getirilmiştir. İlgili düzenlemeye göre kuruluş yönetici kurullarının üye sayısı, üçten az dokuzdan fazla olamaz. Şube yönetici

³⁷ Esener ve Gümrükçüoğlu, *op.cit.*, s. 123.

³⁸ Ali Çöldemli, 6356 Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanuna Göre Sendikaların Kuruluşu ve Organları, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, 2015, s. 122.

³⁹ A.Can Tuncay ve Burcu Savaş Kutsal, *Toplu İş Hukuku*, İstanbul, Beta Yayınları, 4. Baskı, 2015, s. 56.

⁴⁰ Esener ve Gümrükçüoğlu, *op.cit.*, s. 127.

kurullarının sayısı üçten az beşten fazla olamaz.⁴¹ Şubelerin genel kurul toplantısı dışındaki birimlerinin üye sayısının en çok beş kişi ile sınırlandırılmasının ILO'nun 87 numaralı Sözleşmesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.⁴² Konfederasyon yönetici kurullarının sayısı ise beşten az yirmi ikiden fazla olamaz. 2821 sayılı Kanun'da, konfederasyonların yönetici kurulu sayısının beşten az yirmi dokuzdan fazla olamayacağı belirtilmiştir.⁴³ Ayrıca yönetici kurullara bu asgari ve azami sınırlar içinde tüzükte belirlenen asil üye sayısı kadar yedek üye seçilir. Bu uygulama, 1995 yılında kaldırılmış ve sonrasında 2821 sayılı Kanun'da da herhangi bir düzenleme yer almamıştır.⁴⁴ Bahsi geçen uygulama kaldırıldıktan sonra yönetim kurulu üyelerinin görev süresinin tüzükte gösterileceği, genel kurul en geç dört yılda (başlangıçta süre üç yıldır) bir toplandığı için görev süresinin bu zamanı aşamayacağı kabul edilmiştir.⁴⁵ 6356 sayılı Kanun'da görev süresi ile ilgili herhangi bir hüküm yer almamıştır.

Denetleme birimi, sendika yönetici kurulunun sendikayı mevzuata, sendika yönetmeliğine ve genel toplantı kararlarına uygun şekilde yönetip yönetmediğini denetlemekle yükümlü olan, sendika genel toplantısı tarafından seçimle oluşturulan sendikanın zorunlu birimidir, genel toplantı tarafından belirlenir. Sendikaların dış gözetimi önceden mevzuatımızda yer almakta idi. Ancak 26.06.1997 tarihli 4077 sayılı Yasa ile kaldırılmıştı. 6356 sayılı Kanun ile sendikalara iç denetimin yanında dış gözlem de getirilmiştir.⁴⁶ Denetleme birimine seçilme koşulları, yönetici kurulunda olduğu şekildedir. Kurulun üye sayısı da yönetici kurulunda olduğu gibi sendika yönetmeliği ile kanunda belirtilen sınırlara uygun biçimde belirlenir. 6356 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre sendika merkez denetleme kurulunun sayısı üçten az, dokuzdan fazla olamaz. Sendika şubelerinin denetleme birimi üye

⁴¹ Ali Çöldemli, 6356 Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanuna Göre Sendikaların Kuruluşu ve Organları, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, 2015, s. 125.

⁴² Yıldırım, Akif, "6356 sayılı Kanunun Sendikalar ve Toplu İş İlişkileri Hukukuna Getirdiği Yeni Düzenlemeler", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt:8, Sayı: 81, 2013, s. 59-60.

⁴³ Şahlanan, *op.cit.*, s.141.

⁴⁴ Ali Çöldemli, *Sendikaların Kuruluşu ve Organları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, 2016, s. 127.

⁴⁵ Şahlanan, *op.cit.*, s.141.

⁴⁶ A.Can Tuncay ve Burcu Savaş Kutsal, *Toplu İş Hukuku*, İstanbul, Beta Yayınları, 4. Baskı, 2015, s. 80.

sayısı ise üçten az, beşten fazla olamaz. Denetleme birimlerine, asil üye sayısı kadar yedek üye atanır.

Sendika üyeleri, sendika mevzuatına, sendika yönetmeliğine, sendika genel toplantısı ve sendika yönetici kurulunun kararlarına uygun hareket etmekle yükümlüdür.⁴⁷ Üyelerin bu sorumluluklarına aykırı davranıp davranmadığını denetleme yetkisi ise sendikanın zorunlu birimlerinden olan disiplin heyetine aittir. Disiplin birimi de genel kurul toplantısı ile belirlenir. Disiplin birimine seçilebilme koşulları, yönetici kurulunda olduğu şekilde düzenlenmiştir; bu nedenle oraya atıf yapmakla yetinilmektedir.

Sendikalar yalnızca üyeler bakımından değil aynı zamanda toplum yönünden (kamu düzeni) de önemli oldukları için, kamu düzeninin sağlanması amacıyla denetime tabi tutulmaları gereklidir.⁴⁸ 6356 sayılı Kanun ile sendikalara iç gözlem yanında dış denetim de getirilmiştir.⁴⁹ Denetleme birimi, sendika yönetici kurulunun sendikayı mevzuata, sendika yönetmeliğine ve genel toplantı kararlarına uygun biçimde yönetip yönetmediğini denetlemekle sorumlu olan, sendika genel kurul toplantısı tarafından seçimle oluşturulan sendikanın zorunlu birimidir.⁵⁰ Denetleme birimine seçilme koşulları, yönetici kurulunda olduğu gibi düzenlenmiştir, bu nedenle oraya atıf yapmakla yetinilmektedir.

Denetim biriminin üye sayısı, yönetici kurulunda olduğu gibi sendika yönetmeliği ile yasada belirtilen sınırlara uygun biçimde belirlenmektedir. 6356 sayılı Kanun'un 9. maddesine göre sendika merkez denetleme kurulunun sayısı üçten az, dokuzdan fazla olamaz. Sendika şubelerinin denetim birimi üye sayısı ise üçten az, beşten fazla olamaz. Denetim birimlerine, asil üye sayısı kadar yedek üye atanır. Seçilen kişilerin, temel muhasebe bilgisine sahip olmaları yerinde olur. Aksi durumda, özellikle mali alanlarda denetim sırasında, üyeler

⁴⁷ Nizamettin Aktan, Kadir Arıcı, E. Tuncay Senyen Kaplan, *İş Hukuku*, Ankara, Gazi Kitapevi, 6. Baskı, 2013, s.372.

⁴⁸ Narmanlıoğlu, Ünal. *İş Hukuk II Toplu İş İlişkileri*, İstanbul, 2013, s.145.

⁴⁹ A.Can Tuncay ve Burcu Savaş Kutsal, *Toplu İş Hukuku*, İstanbul, Beta Yayınları, 4. Baskı, 2015, s. 80.

⁵⁰ Nizamettin Aktan, Kadir Arıcı, E. Tuncay Senyen Kaplan, *İş Hukuku*, Ankara, Gazi Kitapevi, 6. Baskı, 2013, s.371.

muhasibeye ilişkin belgeleri ve kayıtları yorumlamakta güçlük çekebilirler.⁵¹

4.1. Seçimlerin Usulleri ve Hukuki Dayanağı

31.01.2012 tarihinde TBMM gündemine sunulan Toplu İş İlişkileri Yasa Tasarısı, çalışma dünyasının en temel iki mevzuatı olan 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu'nu birleştirmektedir. Bu bağlamda, çalışma hayatının ve demokratik toplumun en önemli unsurlarından biri olan örgütlenme özgürlüğünün somut bir yansıması olarak sendikaların oluşturulmasını, faaliyetlerini düzenleyecek ve sendika özgürlüğünün ayrılmaz bir boyutu olan toplu pazarlık hakkı ile grev hakkı bakımından özgürlükleri ve hakları tanımlayacak olan bu düzenleme, aynı zamanda çalışma uyumunun sağlanmasını hedefleyen en önemli yasal düzenleme niteliğindedir. Yasa Tasarısı, TBMM'ye geldikten sonra 7 Şubat 2012 günü esas komisyon olarak "Aile, Sağlık, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu"na yönlendirilmiş, tali komisyon olarak da "Avrupa Birliği Uyum Komisyonu"na ve "Adalet Komisyonu"na gönderilmiştir. Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu, gelen yasa tasarısını alt komisyona havale etmiştir. Söz konusu Yasa Tasarısına ilişkin bir alt komisyon oluşturulması, birçok açıdan teknik ve daha özenli bir çalışmanın gerekliliği nedeniyle yerinde bir uygulamadır. Alt Komisyon, 21.02.2012 itibariyle çalışmalarına başlamıştır. Faaliyetlerini 01.03.2012 günü tamamlayan Alt Komisyon, raporunu 05.03.2012 tarihinde komisyona sunmuş ve 07.03.2012 tarihinde Komisyonda görüşmelere geçilmiştir.⁵²

Toplu İş İlişkileri Yasası Tasarısı ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Komisyonu Raporları,⁵³ özellikle 6356 sayılı Kanun' un 14. maddesinin sendika genel kurul toplantıları ve seçim yöntemleri açısından yorumlanabilmesi için önemli bir temel oluşturmaktadır ve seçim hukukunun sendikal düzlemdeki değerini açıkça göstermektedir. Belgeye göre:

⁵¹ Ercan Akyiğit, "Yeni Sistemde Sendika Üyeliği ve Güvencesi", *Çalışma ve Toplum Dergisi*, Cilt: 37, Sayı:2, 2013, s. 42.

⁵² Toplu İş İlişkileri Kanunu Tasarısı ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporları, TBMM, Sıra Sayısı 197, s.1-165.

⁵³ *Ibid.*

6356 sayılı Kanun'un 14. maddesinde, genel kurullarda yapılacak oylamalara ilişkin usul ve ilkeler düzenlenmiş; ilgili hükümde, genel kurulda yönetici kurulu, denetim kurulu ve disiplin birimine üye seçimi ile temsilci seçiminin, yargı denetimi altında serbest, eşit, gizli oylama, açık sayım ve döküm temeline ve tüzük kurallarına göre yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca, 6356 sayılı Kanun'un 16. maddesine göre genel kurul haricinde yapılan temsilci oylamalarının da üyeler tarafından serbest, eşit, gizli oy, açık sayım ve döküm temeline ve tüzük kurallarına göre yapılması asıldır. Burada, yapılacak oylamaların serbest, eşit ve gizli oy, açık sayım ve döküm esasına göre gerçekleştirilmesinin benimsenmesi, demokratik ilkelerle uyumludur. Bu düzenleme, sendika seçimlerinde seçim hukukunun temel ilkelerinin (özgürlük, eşitlik, gizlilik, açıklık ve yargı denetimi) güvence altına alındığını göstermektedir. Serbestlik ilkesi, seçimin dürüstlüğünü ve üyenin ya da temsilcinin bağımsız olmasını güvenceye alırken; eşitlik ilkesi, üyelerin ya da temsilcilerin oylarının değerinin eşitliğini, gizli oy açık sayım temeli ise, üye ya da temsilcilerin iradelerinin seçime doğrudan yansımalarını ve seçimin güvenilirliğini sağlamayı güvence altına almaktadır.⁵⁴

6356 sayılı Kanun'un 14. maddesine göre, "Seçim yapılacak genel kurul oturumlarından en az on beş gün önce, genel kurula katılacak üye veya delegeleri belirleyen listeler, toplantının içeriği, yeri, günü, saati ve çoğunluk sağlanmadığı durumda yapılacak ikinci toplantıya ilişkin ayrıntıları içeren bir yazıyla birlikte yetkili ilçe seçim kurulu başkanlığına iletilir." şeklindedir. Birden fazla ilçe seçim kurulu bulunan yerleşimlerde, seçimi ve seçimle ilgili prosedürleri yürütecek olan seçim kurulu başkanlığı, seçimi yapılacak sendikanın merkez adresi esas alınarak yetki alanı içerisindeki ilçe seçim kurulu başkanlığıdır.⁵⁵

Seçimlerin yargı makamının gözetimi çerçevesinde yapılması ilkesinin benimsenmesiyle, seçimlerin adil bir biçimde gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu durumda sendikanın "yürütme kurulu", "denetim kurulu" ve "disiplin birimi" gibi oldukça önemli

⁵⁴ Kemal Gözler, *Anayasa Hukukuna Giriş*, Ekin Yayınları, Bursa, 24. Baskı, 2015, s.123.

⁵⁵ Esener ve Gümrükçüoğlu, *op.cit.*, s. 120.

yapılarında görev alacak üyeler ile delegelerin, özgür bir seçim yöntemiyle belirlenmesi amaçlanmaktadır. Burada yer alan düzenlemeler bağlayıcı nitelikte olup, bu kuralların değiştirilmesi mümkün değildir. 6356 sayılı Kanun'un 14. maddesine göre Hakimin, seçime katılacak ve oy verecek üye veya delegeleri gösteren listeleri inceleyerek onaylaması ve ilan edilmek üzere bir kopyasını ilgili kuruma veya şubeye iletilmesi ile ve 6356 sayılı Kanun'un 15. maddesine göre genel kurulda yapılacak organ ve delege seçim süreci sırasında yürütülen işlemlere dair seçim sonuç tutanaklarının hazırlanmasından sonra yapılacak itirazların, hakimin değerlendirmesinden sonra kesin biçimde karara bağlanması işlemleri, seçimlerin hukuki denetim altında gerçekleştirilmesinin neticesi olarak değerlendirilmelidir.

İlgili maddenin dördüncü bendinde, yayımlanan listeye itirazlar ile bu başvuruların karara bağlanması ve listenin nahaileşmesi ele alınmaktadır. Üçüncü paragraf uyarınca ilan edilen listeye, ilan süresi boyunca itiraz edilebilmektedir. İtirazlar bu zaman dilimi içinde seçim kurulu başkanlığına iletilecektir. Seçim kurulu başkanı, bu itirazları en geç iki gün içerisinde incelemek suretiyle kesin olarak sonuca bağlayacaktır. Hakim, bu itirazı karara bağlayabilmek amacıyla gerekir görürse kuruluş veya şubenin yetkili organının üyeliğe kabul kararı veya delege seçimine dair belgeleri talep edebilir. Sonraki maddede, seçim sandık kurulunun oluşturulması ve görevi düzenlenmiştir. Seçim kurulu başkanlığı, kuruluşun üyesi olmayan kişiler arasından bir başkan ve seçimlerde aday olmayan üyeler arasından iki kişi seçerek, seçim sandık kurulunu yedek başkan ve üyeleriyle birlikte oluşturacaktır.

İlgili maddenin altıncı bendinde, aday listeleri düzenlenmiş; yedinci paragrafında ise oy verme işlemine dair süreç yer almaktadır. Oy verecek kişinin listede isminin bulunması gerekmektedir. Kesin olan listede ismi olmayan kişinin, üyelik veya delegelik belgesi sunmasıyla adının listeye eklenmesinin imkanı olmayacağı gibi bu bireyin oy veremeyecektir. Oy verecek olan kişi resmi kimlik belgesi sunmakla yükümlüdür. Resmi kimlik belgesi, nüfus cüzdanı, sürücü belgesi, pasaport ve evlenme cüzdanı gibi mevzuatta tanımlanmış belgelerdir. Bu belgeler haricinde üyelik belgesi istenmeyecektir. Resmi kimlik

belgesi olmayanlar oy veremeyeceklerdir. Bu sebeple bireyin sadece ilgili kurum veya şube tarafından düzenlenmiş üye kartıyla oy kullanması mümkün değildir. Resmi kimlik belgesini sunan ve listede ismi yer alan üye veya delege, listeyi imzalamak suretiyle oyunu kullanacaktır. Oylar, oy verme anında, sandık kurulu başkanı tarafından verilen adayları gösteren, seçim kurulu başkanlığınca mühürlenmiş listedeki isimlerin işaretlenmesi yoluyla kullanılır. Seçilecek organı oluşturan üye sayısından fazla adayın işaretlenmiş olduğu oy pusulaları ve diğer kağıtlara yazılmış olan oyların geçerliliği olmayacaktır. Oylar, daha önceden başkanlık heyeti tarafından yayımlanan sürede kullanılır. Oyların şahsen verilmesi zorunlu olmakla birlikte, tüzükte temsilci aracılığıyla oy kullanımının öngörülmesi mümkün olmalıdır.⁵⁶

İlgili maddenin sekizinci bendinde, seçim sonuçlarının belirlenmesi ve ilanı düzenlenmiştir. Buna göre kullanılan oylar ve diğer evraklar ile tutanağın bir kopyası, üç ay süre zarfında saklanmak amacıyla seçim kurulu başkanlığına teslim edilecektir. İlgili maddenin onuncu paragrafında, seçimler esnasında sandık kurulu başkanı ve üyelerine karşı gerçekleştirilen suçların, kamu görevlilerine karşı işlenmişcesine ceza verileceği hükme bağlanmıştır. İlgili maddenin on birinci fıkrasında, seçimde görev alan seçim kurulu ve seçim sandık kurulu üyelerine, 298 sayılı Seçimlerin Temel Kuralları ve Seçmen Kütükleri Hakkında Yasa'da belirtilen esaslara göre ilgili kuruluş tarafından ücret ödeneceği düzenlenmiştir.

6356 sayılı Kanun'un 14. maddesine göre genel kurulun toplanması ve yürütülmesini denetlemek amacıyla vali tarafından görevlendirilen hükümet temsilcilerinin genel kurulda bulundurulması, muhalefet tarafından ILO'nun 2821 sayılı Sendikalar Yasası çerçevesinde 87 sayılı Sözleşmeye aykırı görülmüş, bu nedenle yasa tasarısı, belirtilen amaçların uzağında kalmakla eleştirilmiş ve muhalefet tarafından karara itiraz şerhi konulmuştur.

⁵⁶ Turhan Esener ve Bozkurt Gümrükçüoğlu, Yeliz, Sendikalar Hukuku, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, s.152.

TBMM 197 sıra sayılı Komisyon raporunda 14. maddeye ilişkin şu önemli noktalar öne çıkarılmıştır:⁵⁷

- Seçimlerin demokratik süreçteki önemi:

“Demokrasinin işleyişinin temelini oluşturan seçim mekanizmasına, sendikalar bağlamında kayda değer bir konum verilmektedir.” Bu ifadeyle, seçimlerin yalnızca biçimsel bir yöntem değil, demokratik temsiliyetin özü olarak algılandığı ortaya konulmaktadır.

- Seçim kuralları:

Yönetim, denetim ve disiplin birimlerine üye seçimleri ile delege belirlemelerinin, yargı denetimi altında, serbest, eşit, gizli oylama ve açık sayım temeline göre yapılacağı açıkça ifade edilmiştir. Bu durum, seçim hukukunda siyasal seçimler için geçerli olan ilkelerin, sendikal düzleme aktarıldığını göstermektedir.

- Biçimsel demokrasi uyarısı:

Rapor, yalnızca görünürde seçim yapılmasının demokrasi için yeterli olmayacağını, “şeffaflık ilkesi” olmadan gerçek bir katılımın sağlanamayacağını belirtmektedir.

4.2. Genel Kurulda Yapılan Seçimlerin Yargı Denetimi

Seçimlerin yargı makamının gözetimi altında gerçekleştirilmesi ilkesinin benimsenmesiyle seçimlerin adil bir biçimde yapılması hedeflenmiştir. Bu durumda da, sendikanın “yürütme kurulu”, “denetim kurulu” ve “disiplin birimi” son derece önem arz eden yapılarında görev alacak üyeler ile delegelerin, özgür bir seçim yöntemiyle belirlenmesi söz konusudur. Burada yer alan düzenlemeler bağlayıcı nitelikte olup, bu kuralların değiştirilmesi mümkün değildir.⁵⁸ 6356 sayılı Kanun’un 14. maddesine göre hakimin, seçime katılacak ve oy verecek üye veya delegeleri gösteren listeleri inceleyip onaylaması ve ilan edilmek üzere bir nüshasını ilgili kuruma veya şubeye iletmesi ile 6356 sayılı Kanun’un 15. maddesine göre genel kurulda yapılan organ ve delege seçimlerinin süreci esnasında yürütülen süreçlere dair seçim sonuç tutanaklarının hazırlanmasından

⁵⁷ Toplu İş İlişkileri Kanunu Tasarısı ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporları, TBMM, Sıra Sayısı 197.

⁵⁸ Aydın, *op.cit.*, s. 31.

sonra yapılabilecek itirazların, hakimce değerlendirilerek net biçimde karar verilmesi işlemleri, seçimlerin hukuki denetim altında gerçekleştirilmesinin bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Diğer bir şekilde, seçime dair işlemlere karşı mahkemeye başvuru yapılabilmesinin olanaklı olması, demokratik sendikacılığın kurulması bakımından vazgeçilmez bir koşuldur. Böylece, buradaki işlemlerin hukuka uygun olmasının sağlanması yanında demokratik ilkelerle uyumun sağlanması da mümkün olacaktır.⁵⁹

6356 sayılı Kanun'un 15. maddesi, "seçimlere itiraz" başlığı altında seçimlere itiraz ve iptal davasını düzenlemiştir. Bu hüküm, genel kurullarda yapılan temsilci ve organ seçimlerine "itiraz" ile "iptal" birlikte ele alınmıştır. İlgili düzenlemeye göre, seçim sonuç tutanaklarının hazırlanmasından itibaren iki gün içinde seçimlerin süreci sırasındaki işlemlere karşı başvuru yapılabilir veya genel kurulda seçim ya da seçim sonuçlarını etkileyecek düzeyde usulsüzlük ya da yasa ihlali varsa bir ay içinde iptal davası açılabilir.⁶⁰

6356 sayılı Kanun'un 15. maddesi sendikalarda yapılan oylamaların usulüne uygun biçimde gerçekleştirilmemesi durumunda seçimlerin iptali yaptırımını kabul etmiştir. Bu kural, genel kurullarda yapılan temsilci ve organ seçimlerine "itiraz" ile "iptal" birlikte ele alınmıştır. İlgili düzenlemeye göre, seçim sonuç tutanaklarının hazırlanmasından itibaren iki gün içinde seçimlerin süreci sırasındaki işlemlere karşı başvuru yapılabilir veya genel kurulda seçim ya da seçim sonuçlarını etkileyecek düzeyde usulsüzlük ya da yasa ihlali varsa, seçim kurulu başkanlığı tarafından seçim sonuçlarının duyurulduğu tarihten itibaren bir ay içinde iptal davası açılabilir.⁶¹ Bu süre hak düşürücü süredir. Seçimlere itiraz, bu süre içinde iş davalarına bakmakla görevli mahkemeye yapılacaktır. Mahkemenin seçimlere dair iptal kararı vermesi durumunda seçimlerin yeniden yapılacağı tarihi de belirleyerek kuruma veya şubesine bildirmesi gerekmektedir. Belirtilen günde yalnızca oylama yapılacak ve bu seçimde de 14. madde hükümleri uygulanması asıldır. Bu durumun neticesinde, gerçekleştirilen yeni oylamalara da aynı şekilde itirazda bulunmak

⁵⁹ Aydın, *op.cit.*, s. 31.

⁶⁰ Halûk Hâdi Sümer, *İş Hukuku*, Konya, 2014, s.192.

⁶¹ *Ibid.*

mümkündür.⁶² Böylece, yasa ve yönetmelik hükümlerine aykırı biçimde yapılan oylamaların iptali sağlanabilir. Temsilci seçimlerine karşı yapılan başvurular, Seçim Kurulu Başkanı hakimi tarafından değil, İş Mahkemesi yargıcı tarafından karara bağlanmaktadır. 6356 sayılı Kanun'un 15. Maddesine göre genel kurul toplantısına veya genel kurulda yapılmış olan organların seçimine dair iptal kararı çıktığında, mahkeme, genel toplantıyı yasa ve tüzük kurallarına göre en yakın zamanda toplamak, seçimleri gerçekleştirmek ve yeni yönetim kurulu belirleninceye dek kuruluşu yönetmekle sorumlu olmak üzere, 4721 sayılı Yasa hükümleri doğrultusunda bir veya üç kayyım görevlendirecektir.

⁶² Toplu İş İlişkileri Kanunu Tasarısı ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporları, TBMM, Sıra Sayısı 197, s.11.

5. SONUÇ

Sendika genel kurul toplantıları, demokratik sistemin ve sendikal yaşamın en önemli karar alma mekanizmalarından biridir. Genel kurulda yapılan oylamalar, yalnızca sendikanın birimlerini belirlemekle sınırlı olmayıp, aynı zamanda sendikal özgürlüklerin kullanılmasının ve üyelerin örgütsel iradelerinin somut bir biçimde hayata geçmesinin temel aracıdır. Bu nedenle, genel kurullarda uygulanan seçimlerin hukuka uygunluğu, hem sendikanın iç yapısı hem de demokratik temsiliyet ilkesi açısından kritik bir değere sahiptir.

Öncelikle, sendika genel kurul toplantılarında yapılan seçimler, örgüt içi demokrasinin temel teminatı niteliğindedir. Sendika üyelerinin, yönetim birimlerini serbest, eşit, gizli ve adil bir seçim yöntemiyle belirlemesi, demokratik temsiliyet ilkesinin en somut yansımasıdır.⁶³ Bu yönüyle sendika oylamaları, siyasal seçimlere benzer özellikler taşımakta, hatta çoğu durumda aynı hukuki güvencelere tabi olmaktadır.⁶⁴ Sendika seçimleri, seçim hukuku açısından özel ve kamu hukuku arasındaki kesişim alanıdır. Zira sendikalar özel hukuk tüzel varlığı olmalarına rağmen, işçi ve işverenlerin toplumsal ve ekonomik haklarını doğrudan etkileyen, dolayısıyla kamusal bir fonksiyonu olan kurumlardır. Bu nedenle seçimlerin şeffaf, adil ve güvenilir biçimde yürütülmesi, yalnızca sendika üyelerinin iradesinin yansıması açısından değil, aynı zamanda kamu yararı bakımından da önem taşımaktadır.⁶⁵

Sendika genel kurul toplantılarında yapılan seçimler, seçim hukukunun temel ilkelerinden olan meşruiyet ve seçim güvenliği kavramları ile doğrudan bağlantılıdır. Usule aykırı yapılan oylamalar, sendika organlarının temsil yetkisini tartışmalı hale getirmekte ve yargı denetimine konu olmaktadır. Nitekim 6356 sayılı Kanun, seçimlerin düzenlenmesine ilişkin ayrıntılı kurallar getirerek, seçim hukukuna özgü güvenceleri sendikal alanda da geçerli kılmıştır.

⁶³ Aydın, *op.cit.*, s. 30.

⁶⁴ Nuri Çelik, Nurşen Caniklioğlu, Talat Canbolat ve Ertuğrul Özkara, *İş Hukuku Dersleri*, İstanbul, Beta Yayınevi, 15. Baskı, 2022, s. 512.

⁶⁵ Sarper Süzek, *İş Hukuku*, Beta Yayınları, Ankara, 21. Baskı, 2022, s.743.

6356 sayılı Kanun, sendika genel kurul toplantılarında yapılan seçimlerin düzenlenmesine dair ayrıntılı kurallar getirmiştir. Kanunun 14. ve 15. maddelerinde; seçimlerin yöntemi, itiraz süreleri açıkça belirtilmiş, böylece seçimlerin hukuki denetim altında gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Özellikle genel kurul kararlarının iptaline ilişkin davalarda öngörülen bir aylık hak düşürücü süre ile seçim sonuçlarına karşı yapılacak başvurularda iki günlük kısa süreler, sendikal seçimlerin hızlı, kesin ve güvenilir biçimde tamamlanması amacını taşımaktadır. Bu düzenlemeler, sendikal demokrasiyi pekiştirirken aynı zamanda hukuki istikrar ve öngörülebilirlik ilkelerini de güvence altına almaktadır.

Bununla birlikte, pratikte çeşitli sorunlarla karşılaşıldığı gözlemlenmektedir. Delegelerin atanması sürecinde tüzük kurallarına aykırı uygulamalar, olağanüstü genel toplantı taleplerinde somut ve geçerli gerekçelerin sunulmaması ya da seçim iptal davalarında sürelerin kaçırılması, seçimlerin meşruiyetini zedeleyen unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, seçimlerin yalnızca bir iç düzenleme meselesi değil, aynı zamanda hukuki denetime açık bir alan olduğunu göstermektedir. Zira sendika üyeleri, yasa ve tüzüğe aykırılıklar söz konusu olduğunda iptal davası açabilmekte; mahkemeler ise bu başvurularda demokratik esasların korunup korunmadığını denetlemektedir.

Sonuç itibarıyla, sendika genel kurul toplantılarında yapılan seçimler, hem örgütsel katılımın sağlanması hem de hukuki istikrarın korunması açısından iki yönlü bir görev üstlenmektedir. Demokratik temsiliyetin gerçekleşebilmesi, yalnızca çoğunluğun iradesinin sandığa yansmasıyla değil; aynı zamanda seçim aşamalarının yasaya, tüzüğe ve temel hukuk ilkelerine uygun biçimde yürütülmesiyle mümkündür. Bu nedenle, sendika yönetimlerinin seçim süreçlerini hukuka uygun şekilde gerçekleştirmeleri bir yükümlülük, üyelerin ise hak arama yollarını etkin ve zamanında kullanmaları bir sorumluluktur.

Hukuki bakımdan incelendiğinde, sendika oylamalarına ilişkin yargı denetimi, hem sendikal katılımı hem de hukuki istikrarı güvence altına alan zorunlu bir düzenektir. İlerleyen dönemlerde sendikal örgütlenmenin gelişmesi için, seçim aşamalarının şeffaflık, eşitlik, katılım ve hukuka uygunluk ilkeleri doğrultusunda yürütülmesi,

demokratik sendikal hayatın sürdürülebilirliği açısından olmazsa olmazdır.

BİBLİYOGRAFYA

- Aksoy, Barış.; Günbayı, İlhan, ‘‘Eğitim-Sen Üyesi Öğretmenlerin Sendikalarından Beklentilerine İlişkin Görüşleri’’, *Eğitim. Bilim, Toplum Dergisi*, Cilt:14, Sayı:54, 2016, s.8-24.
- Aktan, Nizamettin; Arıcı, Kadir; Senyen Kaplan, E. Tuncay, *İş Hukuku*, Ankara, Gazi Kitabevi, 6. Baskı, 2013.
- Aktay, Nizamettin, *Toplu İş Hukuku*, Ankara, 1. Basım, 2015.
- Akyiğit, Ercan, "Yeni Sistemde Sendika Üyeliği ve Güvencesi", *alışma ve Toplum Dergisi*, Cilt: 37, Sayı:2, 2013, 41-90.
- Akyiğit, Ercan, *İş Hukuku*, Ankara, 2014.
- Aydın, Mesut, ‘‘Sendika İçi Demokrasinin Sağlanmasında 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun Yeri’’, *İş ve Hayat Dergisi*, Cilt: 2 Sayı: 4, 2016, s. 9 – 58.
- Bağcı, Ayberk, ‘‘Türk İş Hukukunda İşyeri Sendika Temsilciliği ve İşçi Kuruluşu Yöneticiliği’’, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017.
- Başbuğ, Aydın, *Toplu İş İlişkileri ve Hukuk*, Ankara, şeker-İş, 1. Baskı, 2012.
- elik, Nuri; Caniklioğlu, Nurşen; Canbolat, Talat, *İş Hukuku*, İstanbul 2014.
- elik, Nuri; Caniklioğlu, Nurşen; Canbolat, Talat ve Özkara, Ertuğrul, *İş Hukuku Dersleri*, İstanbul, Beta Yayınevi, 15. Baskı, 2022.
- öldemli, Ali, 6356 Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanuna Göre Sendikaların Kuruluşu ve Organları, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, 2015.
- öldemli, Ali, *Sendikaların Kuruluşu ve Organları*, Ankara, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, 2016.
- Demir, Fevzi, *Sendikalar Hukuku*. İzmir, Birleşik Matbaa, 4. Basım, 1999.
- Demir, Fevzi, ‘‘Sendikaların Kuruluşu ve İşleyişi’’, *alışma ve Toplum*, Cilt: 4 Sayı: 39, 2013, s.17 – 42.

- Esener, Turhan; Bozkurt Gümrükçüoğlu, Yeliz, *Sendika Hukuku*, İstanbul, 2.Baskı, 2014.
- Esener, Turhan; Bozkurt Gümrükçüoğlu, Yeliz, *Sendikalar Hukuku*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017
- Gözler, Kemal, *Anayasa Hukukuna Giriş*, Ekin Yayınları, Bursa, 24. Baskı, 2015.
- Güler, Fatih, “Yüksek Seçim Kurulu Kararları Işığında Cumhurbaşkanı Adaylarının Seçim Gelir ve Giderlerinin Denetimi”, *İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, 2023, s. 45-76.
- Güler, Fatih, “Tehlikeli Salgın Hastalıklar Sebebiyle Seçimlerin Ertelemesi”, *Anayasa Yargısı*, Cilt: 40, Sayı: 1, s. 197-235.
- Karahmetoğlu, Atanur, “Sendikal Hak ve Özgürlüklerin Önemi ve Ülkemizde İş Hayatında Sendikal Hak ve Özgürlükleri Zayıflatan Etkenler Üzerine Bir Değerlendirme”, *İş ve Hayat Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 11, 2020, s. 75 – 99.
- Kutal, Metin, “Toplu İş Hukukunda Yeni Bir Düzenleme (31.2.2012 tarihli Kanun Tasarısı)”, *Sicil İş Hukuku Dergisi*, Sayı.25, Mart 2012, s.161-179.
- Lipset, Seymour Martin, “Introduction to Robert Michels’ Political Parties: A Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy”, çev. Toker Dereli, *Çalışma ve Toplum*, Cilt:4, Sayı: 19, 2008, s.11-38.
- Mahiroğulları, Adnan, *Dünyada ve Türkiye’de Sendikacılık*. Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2016.
- Narmanlıoğlu, Ünal. *İş Hukuk II Toplu İş İlişkileri*, İstanbul, 2013.
- Özer, Hatice Duygu, İşçi Sendikalarında Delelik, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, Temmuz 2020, s. 22-58.
- Öztürk, Mustafa, “Sendikal Demokrasinin Örgütlü Hareketler Açısından Önemi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt:18, Sayı: 2, 2013, s.269-285.
- Sümer, Halûk Hâdi, *İş Hukuku*, Konya, 2014.

- Süzek, Sarper, *İş Hukuku*, Beta Yayınları, Ankara, 21. Baskı, 2022.
- Şahlanan, Fevzi, *Sendikaların İşleyişinin Demokratik İlkelerine Uygunluğu*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1980.
- Tokol, Aysen, *Sosyal Politika*, Edi. Aysen Tokol ve Yusuf Alper, Bursa, Dora Yayınları, 12. Basım, 2012.
- Tokol, Aysen, *Endüstri İlişkileri ve Yeni Gelişmeler*, Dora Yayınları, Bursa, 2017.
- Toplu İş İlişkileri Kanunu Tasarısı ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporları, TBMM, Sıra Sayısı 197, s.1-165.
- Tuncay, A.Can, “Sendikalar Kanunu Tasarı Taslağının Getirdikleri”, *Legal İSGHD*, Cilt:7, Sayı: 28, 2010.
- Tuncay, A.Can; Savaş Kutsal, Burcu, *Toplu İş Hukuku*, İstanbul, Beta Yayınları, 4. Baskı, 2015.
- Tuncay, A.Can ; Savaş Kutsal, Burcu, *Toplu İş Hukuku*, İstanbul, Beta Yayınları, 7. Baskı, 2019.
- Ünal, Naci, *Endüstri İlişkileri Sözlüğü*, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Aralık 2011.
- Yenihan Bora; Ün, Çağla Burcu, “Sendika İçi Demokrasi Üzerine Bir Karşılaştırma: İşçi Sendikaları ve Kamu Görevlileri Sendikaları”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 12, Sayı: 33, Aralık 2019, s. 302- 333.
- Yıldırım, Akif. “6356 sayılı Kanunun Sendikalar ve Toplu İş İlişkileri Hukukuna Getirdiği Yeni Düzenlemeler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt:8, Sayı: 81, 2013, s. 56-84.
- Yiğit, Yusuf. “6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’na Göre İşçi Sendikası Üyeliğinin Kazanılması”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 22, 2013, s.31-68.
- Yücel Bodur, Mehtap; Başbuğ, Aydın. ‘Sendika Genel Kurul Kararlarının Hukuki Niteliği ve Buna Bağlı Sonuçlar’, *ÇÜHFDG*, Cilt: 5, Sayı: 1, Nisan 2020, s. 559-58.

6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, (7/11/2012 tarih ve 28460 sayılı Resmi Gazete).